

видов, относящихся к семействам кругляков (*Clambidae*), гнилевиков (*Orthoperidae*), притворяшек (*Ptinidae*), плеснеедов (*Endomychidae*), тенелюбов (*Melandryidae*), скрытников (*Lathridiidae*), горбатов (*Mordellidae*) и чернотелок (*Tenebrionidae*).

Изредко на стволах или даже под корой сосны можно встретить представителей фауны герпетобия, например, многоядных, хищных жуличиц из родов *Calathus*, *Agonum* или *Pterostichus*. Однако из-за отсутствия полноценной подстилки количество типичных герпетобионтов в искусственных сосновых насаждениях Нижнеднепровья очень мало.

Резюмируя все вышеизложенное, можно сделать следующие выводы:

- фауна ксилобионтов сосновых насаждений региона, в силу очень короткой истории существования последних, еще очень бедна;
- наиболее интенсивно процессы формирования фауны протекают в последние десятилетия;
- наблюдается сопряженное формирование фауны консументов первого и второго порядков.

УДК: 632.913

О. О. Сікура, аспірант*

Інститут захисту рослин НААНУ

**СЕЗОННА ДИНАМІКА ЛЬОТУ ЗАХІДНОГО КУКУРУДЗЯНОГО
ЖУКА (*DIABROTICA VIRGIFERA VIRGIFERA* LE CONTE)
У ВЕРТИКАЛЬНО-ПОЯСНИХ ЗОНАХ ЗАКАРПАТТЯ**

Наші дослідження були присвячені вивченню сезонної динаміки льоту імаго на феромонні пастки та підрахунках СЕТ понад 12,7 °С для певного етапу динаміки їх льоту. Експозиція феромонних пасток проводиться з початку третьої декади червня до середини другої декади жовтня. Дослідження здійснювали у 2011 р. у вертикально-поясних зонах Закарпаття (низинна, передгірна, гірська) в Ужгородському та Великоберезнянському районах області.

Результати досліджень показали, що сезонна динаміка льоту в різних вертикально-поясних зонах Закарпаття мала свої відмінності (таблиця).

У низинній зоні початок льоту імаго ЗКЖ був відмічений у кінці третьої декади червня (28.06) при акумуляції СЕТ 369,8 °С. Масовий літ жуків відбувався з кінця першої декади липня до середини другої декади вересня (08.07–16.09) — СЕТ 422,7–983,0 °С. Завершення льоту в низинній зоні відбулось 14 жовтня — СЕТ 1063,4 °С.

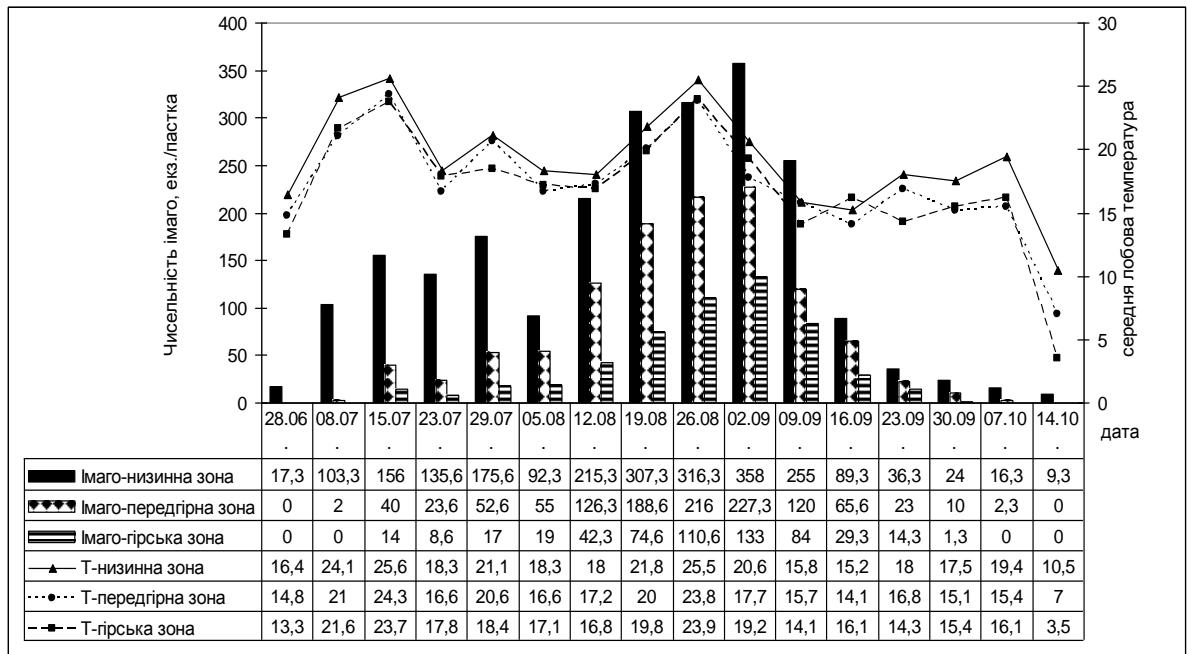
---

*Науковий керівник — доктор біол. наук, професор В. П. Федоренко

Сезонна динаміка льоту імаго західного кукурудзяного жука та відповідні до них суми ефективних температур (понад 12,7 °С) у вертикально-поєсних зонах Закарпаття (2011 р.)

Етапи динаміки льоту	Низинна зона		Передгірна зона		Гірська зона	
	дата	СЕТ, °С	дата	СЕТ, °С	дата	СЕТ, °С
Початок льоту	28.06	369,8	08.07	308,3	15.07	349,1
Масовий літ	08.07	422,7	29.07	479,0	12.08	525,1
	16.09	983,0	16.09	790,9	09.09	714,2
Завершення льоту	14.10	1063,4	07.10	837,3	30.09	790,8

У передгірній зоні початок льоту жуків відбувся на 10 днів пізніше — 08.07 — СЕТ 308,3 °С. Період масового льоту тривав з кінця третьої декади липня до середини другої декади вересня (29.07–16.09) за діапазону СЕТ 479,0–790,9 °С. Завершення льоту відбулось в першій декаді жовтня (СЕТ 837,3 °С).

Вплив температури на сезону динаміку льоту імаго західного кукурудзяного жука у вертикально-поєсних зонах Закарпаття

У гірській зоні початок льоту жуків був зафіксований тільки в середині другої декади липня (15.07) за СЕТ 349,1 °С. Масовий літ у цій зоні був нетривалим — з 12 серпня до 9 вересня за діапазону СЕТ 525,1–714,2 °С.

Завершення льоту жуків у гірській зоні відбулось на два тижні раніше ніж у низинній та на один тиждень раніше ніж у передгірній — 30 вересня (СЕТ 790,8°C).

Слід зазначити, що пік льоту жуків у всіх вертикально-поясних зонах області був відмічений на початку першої декади вересня — 02.09, що пов'язано з підвищенням середньодобової температури до 23,9–25,5 °С в кінці третьої декади серпня (рисунок).

На рисунку видно, що з підвищенням середньодобових температур під час масового льоту відбувається збільшення чисельності імаго діабротики, і навпаки, зменшення температури приводить до спаду чисельності жуків. Отже, початок, інтенсивність і тривалість льоту залежать від погодних умов і перш за все від температури.

Оскільки дослідження особливостей динаміки льоту комах потребують систематичних досліджень, то встановлені нами у 2011 р. терміни сезонної динаміки льоту імаго західного кукурудзяного жука в різних вертикально-поясних зонах Закарпатської області та відповідні до них СЕТ слід розглядати як попередні дані, що будуть уточнені в подальших дослідженнях.

УДК 632.75:635.34 (477.54)

Л. Я. Сіроус, канд. с.-г. наук

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

СИСНІ ШКІДНИКИ НА РІЗНИХ ВИДАХ КАПУСТИ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Харківська область є сприятливою агрокліматичною зоною для вирощування капусти. В Україні капуста представлена 10 ботанічними видами, серед яких основною є білоголова капуста. З кожним роком сільгоспвиробники збільшують площі вирощування цвітної, червоноголової, брюссельської, пекінської та інших видів капусти. Тому актуальною проблемою сьогодення є уточнення динаміки чисельності та шкідливості основних видів шкідливих комах на різних видах капусти в конкретній агрокліматичній зоні.

Наші дослідження проводилися у 2007–2011 рр. на посадках пізніх сортів білоголової, червоноголової, цвітної, брюссельської та пекінської капусти в умовах ННВЦ "Дослідне поле" ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Капусту вирощували при крапельному зрошуванні ґрунту з нормою витрати води на 1 га 150 м³. Методика досліджень загальноприйнята.

На посадках капусти нами виявлено 21 вид спеціалізованих шкідників, які належать до 9 родин і 6 рядів. Вони були представлені листогризучими, прихованостебловими та сисними комахами.

Сисні шкідники є невід'ємною частиною ентомокомплексу капустяних агроценозів протягом усього періоду вегетації культури. В роки проведення